

Hea klient!

Taas oleme astunud uude aastasse ning sarnaselt eelmistele aastatele tehakse kokkuvõtteid möödunud aastast, antakse uue aasta lubadusi ning seatakse plaane ja eesmärgid.

Tagasivaatena möödunud aastasse kasutan võimalust önnitlenda Jõudluskontrolli Keskuse nimel kõiki konkursi aasta põllumees 2011 nominente ning aasta põllumeest, kelleks valiti Avo Samarüütel Tartumaalt. Siinkohal on mul hea meel meenutada, et Männiku Piima head jõudluskontrolli tulemused aitasid kaasa parima piimakarjakasvataja tiitli saamisele, see konkurss toimus möödunud aasta jaanuaris.

Tulles tagasi alanud aastasse ja tutvustades Jõudluskontrolli Keskuse plaane peatuksin ma kahe uudise juures.

Esiteks tahame laiendada pakutavate kõrvamärkide valikut ja hakata pakkuma kahe erineva tootja kõrvamärke.

Teist uudist reklaamisime juba pisut meie eelmises numbris – märtsi lõpul toimub udara tervise seminar, kus lisaks Eesti lektoritele esinevad ka välislektorid Taanist ja Kanadast.

Alanud aastaks soovin kõigile meie klientidele edu ja plaanide täitumist!



Kaivo Ilves
Jõudluskontrolli Keskuse direktor

Uudised**ICARi andmevahetuse
töörupis JKK töötaja**

Novembris kinnitati JKK direktori asetäitja IT alal Kalle Pedastsaar ICARi andmevahetuse töörupi liikmeks. Töörupi ülesanne on töötada välja ühtne reeglistik, mis võimaldaks lihtsustada erinevate süsteemide vahelist andmevahetust. Eesti jaoks on oluline olla kaasatud eelkõige farmiarvuti ja andmebaasi vahelise andmevahetuse ühtse standardi väljatöötamisse.

Lisaks Eestile osalevad töörupis Prantsusmaa, Austraalia, Taani, Inglismaa, Holland, Kanada ja Saksamaa.

**Inglismaa jõudluskontrolli-
organisatsiooni hindamas**

2011. a detsembris avanes väliteenistuse juhataja Aire Pentjärvel võimalus hinnata ICARi kvaliteedisertifikaadi audiitorina Inglismaa jõudluskontrolliorganisatsiooni NMR (*National Milk Records*). Auditi käigus andsid NMRi spetsialistid ülevaate jõudluskontrolli korraldusest ja reeglitest, andmete kogumisest, kontrollimisest ja säilitamisest ning farmeritele pakutavatest erinevatest teenustest ja IT-vahenditest. Samuti oli võimalus viibida ühes farmis kontroll-lüpsil ning jälgida piimaproovide teekonda proovivõtmisest kuni vastuste postitamiseni. Auditi tulemuste kohta tuleb esitada kokkuvõtte ICARi juhatusel, kes teeb otsuse kvaliteedisertifikaadi väljaandmise kohta.

NMR on suurim jõudluskontrolli-organisatsioon Suurbritannias, osutatakse teenust 4800 piimafarmile, kus on ca 450 000 lehma. Organisatsioon kuulub 6000 aktsionäri ning seda juhib kuueliikmeline direktorite nõukogu. Igapäevast tööd korraldab NMR valdkonnajuhtidest koosnev juhatus.

Kontroll-lüpsse teevad peamiselt NMRi palgal olevad tehnikud (ca 500), kontroll-lüpsi kastid võtab farmist peale piimatööstuse auto ning NMRi kaubikud transpordivad jõudluskontrolli ja kvaliteediproovid piimatööstustest laborisse. Laboris määratakse jõudluskontrolli piimaproovidest rasva- ja valgusisaldus ning SRA (piima karbamiidisaldus määratakse vaid vähestele farmidele).

NMRil on Inglismaal kolm laborit, millest kaks tegelevad peamiselt piimatööstuste kvaliteediproovidega ja üks jõudluskontrolli piimaproovidega. Üks labor piimatööstuste proovide analüüsimiseks on ka Põhja-Iirimaal. Umbkaudu aasta pärast jääb NMRil Inglismaale kaks piimalaborit, kuna uue laborihoone ehitamise järel suletakse labor, mis siiani tegi vaid jõudluskontrolli piimaproove ning uues laboris hakatakse analüüsima nii jõudluskontrolli- kui piimatööstuste proove, samuti haigustekitajate esinemist (mastiit, BVD, IBR, leptospiroos, paratuberkuloos).

Sündmused ja kontroll-lüpsi tulemused edastatakse NMRisse enamasti vastavaid jõudluskontrolli programme kasutades, võimalik on andmed saada ka paberil. Ka vastused on võimalik saada paberil või arvutiprogramme kasutades. Andmete kontrollimiseks võrreldakse kontroll-lüpsi tulemusi igal kontrollpäeval tankipiima vastavate näitajatega (piimakogus, rasva- ja valgusisaldus, SRA).

Geneetilise hindamisega tegeleb DairyCo, kuhu kõik jõudluskontrolliorganisatsioonid edastavad andmed. Pärast hindamist lisatakse hindamistulemused loomade jõudluskontrolli andmebaasi. Tõuraamatu pidamisega tegelevad tõuaretusseltsid, kes annavad välja tõuraamatunumbreid ja hoiavad põlvnemisandmeid.

**Paberivaba teenus ja
lisatrükised paberil**

Oleme saanud klientidelt positiivset tagasisidet piimaveiste jõudluskontrolli paberivaba teenuse kohta. Paberivaba teenuse tellimisel tuleb arvestada, et see tähendab kogu edaspidist suhtlust ainult elektroonilisel viisil. Ka arved saadab JKK teile elektrooniliselt. Enne teenuse tellimist analüüsige, kas elektrooniline suhtlus sobib teie töökorraldusega.

Tasulise Vissukes kasutajad vast märkasid, et ümbrikus polnud aruannete trükke. Kõik aruanded on alates jaanuarist Vissukesest kättesaadavad. Kui te soovite neid siiski saada paberil, siis tellimuse saab teha Vissukeses (*Seaded* → *Paberraportite tellimine*) või saates meili keskus@jkkkeskus.ee. Nii paberraportite kui e-arvete tellimist saab Vissukeses teha omanikuõigustes isik.

Kaaluge lihaveiseid!

Kuigi lihaveiste jõudluskontrolli toimimiseks ei pea veiseid kaaluma, palun ma lihaveisekasvatajatel sellele mõelda ja võimalusel hakata kaaluma 200 ja 365 päeva vanuseid lihaveiseid. Miks ja millal seda teha?

Esiteks, 200 päeva mass annab ülevaate veise juurdekasvust enne võõrutamist ja näitab ammlemade piimakust. Arvesse lähevad massid, mis on kaalutud vahemikus 150–250 päeva (100 päeva). Õige juurdekasvu arvutab tarkvara Liisu.

Teiseks, 365 päeva mass annab ülevaate veise juurdekasvust peale võõrutamist ehk kuidas on toimunud üleminek emapiimalt põhisoõdalisele ratsioonile. Arvesse lähevad massid, mis on kaalutud vahemikus 325–405 päeva (80 päeva). Õige juurdekasvu arvutab tarkvara Liisu.

Kolmandaks, noorveiste realiseerimisel lihaks lihatööstuste kaudu palun andmebaasi edastada SEUROP-klassifikatsiooni tulemused.

Kõik massiandmed sisestage jõudluskontrolli programmi Liisu. Leidke võimalused oma lihaveiste kaalumiseks – seeläbi saame objektiivsemat infot lihaveiste kvaliteedi kohta ja saame teile pakkuda lahendusi, kuidas muuta lihaveisekasvatus tasuvamaks.

Tõnu Põlluäär

*Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistu
tõuraamatu- ja aretusosakonna juhataja*

Lihaveiste söötmine

Viimaste aastate jooksul on lihaveisekarjade arv nii Kesk- ja Ida-Euroopas kui ka Balti riikides jõudsalt kasvanud. Lihaveisekasvatuse tähtsus seisneb kõrgekvaliteedilise liha tootmises, maastikuhoolduses ja raskesti ligipääsetava maa kasutamises. Veiseliha on kõrge bioloogilise väärtusega ja edestab mitmetes kvaliteedinäitajates sea- ja linnuliha – kõrgem valgusisaldus, asendamatute aminohapete sisaldus, raua-, seleeni-, tsingi- ja B-grupi vitamiinide sisaldus, oomega-3 rasvhapete ja konjugeeritud linoolhapete sisaldus ning madalam rasvasisaldus.

Põhieeldused edukaks ja kasumlikuks lihaveisekasvatuseks ning kõrgekvaliteedilise veiseliha toomiseks on ammlemade hea viljakus ja pikk eluiga, vasikate madal suremus ja haigestumus ning nuumaloomade kõrge massi-iive. Eeltingimused lihaveisekasvatuses eelmainitud heade tulemuste saavutamiseks on optimaalne söötmine ja loomade hea tervis.

Lihaveiste – ammlemade ja lehmikute söötmine põhineb peamiselt karjatamisel. Karjamaarohi pakub tiinete ja lakteerivate lehmade vajaduste rahuldamiseks piisavas koguses põhitoitaineid. Küll aga ei sisaldu selles piisavalt mineraale (naatriumi ja fosforit) ega mikroelemente nagu seleen, vask, tsink ja mangaan. Karjatamisperioodi alguses on karjamaarohu kiud- ja magneesiumisisaldus madal ning tavaliselt toorvalgu- ja

Tabel. Ternespiima koostis peale poegimist.

Aeg/t peale poegimist	Proteiin g/l	IG g/l	Laktoos %	Rasv%	Vit A umol/l	Vit E umol/l
1	120	90-100	1,8	7	10	25
6	90	72–80	2	4,7	15	32
12	80	60–70	2,5	4,3	12	30
18	45	30–35	3,2	4	10	20
24	38	20–25	3,5	4	8	20
48	25	10–12	3,8	3,8	6	20

kaaliumisisaldus kõrge. Need on riskifaktorid seedehäirete, karjamaatetaania ja mikroelementide puudus seisundite väljakujunemiseks. Seetõttu on vajalik loomade ettevalmistamine karjatamisperioodiks, võimaldades neil ka karjatamise perioodil süüa põhku ja kindlasti kvaliteetset mineraalsööta (kõrgem magneesiumisisaldus). Karjatamishooajal peaksid mineraalsöödad sõltuvalt mullastiku mineraalide sisaldusest ja karjamaarohu koostisest tagama piisavalt mikroelemente (eriti Se, Cu ja Zn sisalduse). Hästi hooldatud rohumaad on enesest mõistetavalt eduka lihaveisekasvatuse nurgakivi ja peaks tagama optimaalse söömuse karjamaaperioodi vältel ning piisava heina ja kuivsilo varumise talveks.

Söötmine talvel põhineb koresöödal (kvaliteetne silo, põhk ja hein) ja mineraalsöödal ning vähesel teraviljal. Kõrgema energiasisaldusega silo osakaal ratsioonis võib viia lehmade rasvumiseni ja poegimisraskusteni. Seetõttu peab tiinuse viimase kahe kuu vältel ratsioon sisaldama piisavalt ballastsööta, nagu põhk, hoidmaks ära kehakonditsiooni liigset tõusu ja raskeid poegimisi. Tiinuse lõppjärgus tuleb suurt tähelepanu pöörata mineraalide söötmisele, mis sisaldaksid seleeni orgaanilises vormis (Sel-Plex), kuna see on määrav loote optimaalseks arenguks, vastündinud vasikate elujõulisuse ja ternespiima kvaliteedi tagamiseks.

Poegimine. Poegimine on füsioloogiline protsess. Lihaveistel esineb selles aga mõningaid erisusi. Poegimise kulgu mõjutavad peamiselt tõug, kehakonditsioon, vasika suurus ja keskkond. Kerge poegimine ja vastündinud vasika eest hoolitsemine on vajalikud tervete ja elujõuliste järglaste saamiseks.

Kergema poegimisega on aberdeen-anguse, limusiini, piemonti ja herefordi tõug. Rasket poegimist tuleb ette šaroleel. Raskeimad poegimised on belgia sinise tõu lehmadel, kus puhtatõulistel ammedel on tihti vajalik teha keisrilõige. Kõigi tõugude puhul esineb poegimisraskusi sagedamini mullikatel ja kaksikute puhul. Poegimise optimaalseks kulgemiseks on vajalik vaikne keskkond. Kui lehmad poegivad sulgudes, ei soovitata ühte sulgu paigutada üle 3 lehma. Suurem arv on riskantne, kuna lehmad ei ole rahulikud ja ei pruugi lubada vasikatel ternespiima imeda. Lehm ja vasikas jäävad poegimissulgu 1–3 päevaks, kuni nende vahel tekib tugev side ja vasikas õpib imema. Mõnikord on vajalik vasikat esimesel imemiskorral aidata või manustada talle ternespiima pudeli või söögitorusondi abil. Varjane ja piisav ternespiima saamine (**2 liitrit esimese 2 tunni jooksul**) on vajalik passiivse immuunsuse väljakujunemiseks ja noorte vasikate haigestumise vältimiseks. Väga tähtis on puhtuse pidamine poegimissulus ja allapanu regulaarne vahetamine. Kui vasikas sünnib “mustas” keskkonnas, on väga tõenäoline, et ta kannatab esimestel elupäevadel kõhulahtisuse all, kuna tal puudub kaitsevõime keskkonnas esinevate haigustekitajate vastu.

Ternespiim on vasika esimene “toit”. Vasikas peaks sünnijärgse esimese 2 tunni jooksul saama 2–3 l ternespiima ja teise sama

suure koguse järgmise 4 tunni vältel (6 tunni jooksul kokku min 4 liitrit). Ternes olevate immunoglobuliinide imendumine vasika organismis langeb väga kiiresti ning hiljem suudab vastündinud loom omastada ternest vaid väga madala koguse immunoglobuliini.

Samuti muutub oluliselt ternespiima enda kvaliteet poegimisejärgselt, vt tabel.

Kui vasikas mingil põhjusel emalt ternest imeda ei saa, tuleb seda talle anda pudeli või sondi abil. Ternespiim on lisaks põhitaitainetele, veele, vitamiinidele ja mineraalidele ka ainuke immunoglobuliinide, ensüümide, hormoonide ja teiste immuunsüsteemi arenguks vajalike komponentide allikas. **Tugeva immuunkaitsega loom on terve karja aluseks!**

Niipea kui ema ja vasika vahel on tekkinud tugev side, võib neid viia kokku teiste lehmade ja vasikatega. Vajalik on, et karjas oleks vasikate söödamajad startersöödaga, et nad harjuks lisasööta sööma võimalikult varakult. Emapiim ja kvaliteetne startersööt võimaldavad vasikal kiiresti kasvada ja eesmagudel välja areneda, et olla hiljem suuteline sööma suuri koguseid rohusöötasid. Selliselt tagatakse piisav söömus ja hea vatsaseede võõrutuse ajaks.

Järgmises Sõnumite numbris ilmub järg, milles toome teieni lihavede terviseprobleemid ja vaktsineerimiste tulemused ning kogemused Tšehhist, Brno Ülikooli Veterinaaria teaduskonna prof Josef Illekilt.

Artikkel on koostatud Rakvere Lihakombinaadi detsembris korraldatud lihavede kasvatavate õppepäeval esinenud prof Josef Illeki ettekande põhjal.

Filleriin Puskar
Alltech Eesti OÜ

MTÜ Rohelise Karula ja Liivimaa Lihavede Tšehhi-Austria õppereis. II osa

Tšehhi lihavede kasvatavate üldarvust on seltsi liikmeid 50%, kuid samas kuulub seltsi alla enamus loomadest. Jõudluskontrollis on kokku umbes 20 000 looma. Umbes 200 000 veist eksporditakse aastas, peamiselt tõuloomadeks, aga ka lihaks Balkani riikidesse ning naaberriikide tapamajadesse, nagu Saksamaa ja Austria, kus hind on aeg-ajalt kõrgem. Tšehhis on seitse erinevat lihavede brändi, kõik kuuluvad üksikutele tootjatele, kes ise kasvatavad, tapavad, lõikavad ja turustavad oma vedeid. Lisaks on mõned suurtööstused oma brändidega, mille all müüakse ka lihavede liha. Üldiselt ostetakse piirkonnas Tšehhi/Austria/Saksamaa/Ungari lihavede kokku rümbahinnaga 2,8–3,1 eurot. Oma kaubamärkide all tegutsevad tootjad saavad veide eest umbes 3,5 eurot. Sellise hinna tagab aga selgelt kvaliteetveiseliha kõrgem väljamüügihind, mis on näiteks Liivimaa Lihavede hindadest keskmiselt 60% kallim.

Sama päeva õhtul alustasime sõitu Austria poole, kus peaesmärgiks oli külastada **Herbert Schwaigerit**, mobiilse tapamaja patenteerijat ja leiutajat. Tapamaja asus mehe kodus, mis on Reichenau an der Raxi väikelinnas. Hr Schwaigeri näol on tegemist äärmiselt huvitava isiksusega, 62 aasta vanune vanahärra oli tegutsenud 20 aastat Austria mäesuusakoondise ravitsejana. Viimasel paarikümnel aastal on ta pidanud põhiliselt oma väikest mahedat lihavedefarmi ja võidelnud veiste stressivaba tapmise eest Austrias. Herbertil on omaenda ehitatud ja patenteeritud tapamaja, mis on muutunud statsionaarseks, s.t sellega ei sõidetud enam, vaid kasutatakse kohapeal, ning Portugalist ostetud liikuvtapamaja. Ta on ka välja andnud mitu

artiklit ja raamatut koostöös teadlastega tõestamaks stressi liha kahjulikkust inimese tervisele (need andis ta meile ka kaasa, esimesel võimalusel tõlgime need eesti keelde). Tema teooriate kohaselt peab veis surema sellisel momendil, mil ta on oma kõige loomulikumas keskkonnas – ehk veide puhul on see söömine. Selleks toovad farmerid, kes soovivad kasutada tema stressivaba tapateenust, oma veded 2-3 nädalat varem temale kuuluvale nn kohanemiskarjamaale, mis asub ta kodu lähedal. Kui veo- ja kohanemisstressiperiood läbitud, tapetakse loom mahalaskmise teel otse karjamaal, seal viiakse traktoriga rippes tapamajani, kus siis toimub nahastamine, sisikonna eemaldamine jm protseduurid. Selles mõttes ei vasta tapmimisviis Austria veterinaarõuetele, ent probleem on pigem vaid selles, et see viis on ohtlik inimesele. Hr. Schwaiger arvates tekitab jällegi looma tapaboksi ajamine veidele liiga suure ärrituse ja see mõjuks liha kvaliteedile. Mehel oli küll oma koduõuel lauda kõrval üks boks, mida ta kasutas talvisel ajal. Selles samas aedikus on loomad eelnevalt harjutatud jahu söömas käima.

Liikuvtapamaja teeb ka siiski teenustööna sõite erinevatesse piirkondadesse Austrias. Töö tasuvuse kohta vastati, et aastas peab tapma üle 800 looma, et mitte miinusega töötada. Korraga mahutab tapamaja 12 looma rümbad ja utiliseeritavad materjalid. Iga erineva looma sisikonna jaoks on eraldi lahter ning ka veri imetakse pumpadega eraldi paaki. Päevas võib ka rohkem loomi tappa, kuid sel juhul tuleb vahepeal rümbad ümber laadida ja utiil ära viia. Kõige kallimaks selle töö juures hindas mees tööjõukulu, sest korralik lihunik tahab ka kõrget tunnihinda. Korraliku meeskonnaga, s.t kolme mehega suudetakse tappa keskmiselt seitse looma 1,5 tunniga. Tapamaja enda ülespanek, mida meile ka demonstreeriti, võtab aega 15 min.

Päeva lõppedes oli meil võimalus külastada koos hr Schwaigeriga ka Ungaris asuvat angusefarmi. Niisiis sõitsimegi Ungarisse, Győr-Moson-Soproni piirkonnas asuvasse Fertödi külasse, kus asub musta anguse farm, mis on tuntud oma täieliku biodünaamilise ja antroposoofilise farmipidamise poolest. Farmi omanik oli horvaadi päritolu austria kodakondsusega perekond. Farmi tutvustas meile perepöök, kes valdas väga hästi inglise keelt, mis oli saksa keele mittevaldajatele tõeliseks kergenduseks. Selles ettevõttes kasutatakse veistel muuhulgas ka homöopaatilisi ravimeetodeid, mis meil Eestis on veel väga võõras valdkond. Farm asub endises „kolhoosiaja“ jäänustes, mida siis perefarm jõudumööda uuendab ning loomadele ja keskkonnale sobivamasse korda seab. Meie küsimusele, kuhu oma tapaküpsed pullid müüakse ja mis hinnaga, vastas perepöök, et olles alles paar aastat tegutsenud, müüs ta siiani sinna, kus pakuti kõrgemat hinda ehk enamasti Austria või Saksa tapamajale, aga järgmisest aastast on huvi juba arendada oma müügivõimalusi, et kasutada paremini oma mahetoorainet, sellest tulenevalt on ka loodud suhted hr Schwaigeri ja tema liikuvtapamajaga.

Kokkuvõttes andis reis kinnituse sellele, et oleme õigel teel oma kodumaise kvaliteetliha kaubamärgi loomisega, ja isegi juba päris kaugele jõudnud, tegutsedes alles teist aastat. Tšehhide Czech Angusel on seljataga 20 aastane ajalugu, probleemid meie omadega ikka sarnased. Ainus viis saada stabiilset, maailmaturu hindade kõikumise mõjust puutumata hinda oma veiselihale, on luua tugev, kodumaist kvaliteetliha hindav klientuur kokkade ja jaetarbijate näol. Üksikud, nii mõnelegi hindade poolest loteriivõiduna tunduvad valitsuste poolt doteeritud turud ei oma pikemas perspektiivis (5–10 aastat) mingit tähtsust.

Airi Külvet

Eesti Lihavede kasvatavate Seltsi juhatuse liige

Põhjamaade jõudlus-kontrolliorganisatsioonid kohtusid Taanis

Oktoobri lõpul toimus Taanis järjekordne Põhjamaade jõudluskontrolli organisatsioonide kohtumine. Seekordsel kohtumisel olid kohal Eesti, Taani, Rootsi ja Soome esindajad.

Traditsiooniliselt andis koosoleku alguses iga riik lühiülevaate oma maal toimuvast. Ühine kõikidele põhjamaadele on mastiidekitaja määramise teenuse (Eestis Mastiit 12 nime all) juurutamine. Kuna Taanis on veiste elektrooniline märgistamine eelmisest aastast kohustuslik, siis on taanlaste prioriteediks elektroonilise kõrvamärgi võimaluste parem kasutamine. Soome ja Rootsi tegelevad sarnaselt Eestiga kontroll-lüpsi lihtsustamisega pihuarvuti ja ribakoodiga proovipudelite abil.

Kõige keerulisemas olukorras on Soome, kus karjad on väikesed ning vahemaad karjade vahel suhteliselt suured, mistõttu vajalikud investeeringud uute tehnoloogiate kasutuselevõtuks jõudluskontrollis on kallid. Vahemaade probleemi tõdes ka Rootsi. Seetõttu oleks A-kontrolli teostamine nendes riikides väga kulukas. Seevastu Taanis on karjad üksteisele küllalt lähedal ning kontroll-lüpsi teenuse pakkumisel ei teki suuri transpordikuluseid. Kui Soome jõudluskontrolliorganisatsioon on suurel määral keskendunud ka nõustamisele, siis Taani jõudluskontrolli assistentide ülesandeks on vaid kontroll-lüpsi tegemine. Loomakasvatusalast abi saavad Taani farmerid spetsialiseerunud nõustajatelt.

Üsna pikalt arutati farmiarvuti ja andmebaasi vahelise andmevahetuse probleemistiku üle. Jällegi eristus taanlaste süsteem teistest. Kui teised riigid soovivad ka farmiarvutist andmeid võtta, siis Taanis peetakse farmiarvutis olevate andmete usaldusväärsust madalaks ja kõiki andmeid kontrollib ja registreerib

jõudluskontrolli assistent. Rõõmustav oli, et kõik Põhjamaad on võimalike lahenduste osas ühisel arvamusel, keerukaks võib olukorra teha ainult see, et erinevad riigid defineerivad sündmusi pisut erinevalt.

Lisaks põhiteemadele olid kõne all kameie igapäevased mured nagu proovipudelite kvaliteet, farmitöök sobivate mõistliku hinnaga pihuarvutite pakkumiste puudumine, kontroll-lüpsi lüpsirobotiga farmis või loomade identifitseerimise probleemid lüpsiplatsil.

Järgmise kohtumise organiseerivad rootslased 2013. aasta jaanuaris.

JKK kolleegipremia

JKK kolleegipremia aasta töötaja 2011 pälvis üldosakonna juhataja Eneken Ulmas. Enekeni töö on seotud koolituse ja teavitustegevuse toetusprojektidega. Nende abil on saadud pakkuda klientidele infopäevi, erinevaid trükiseid. Ta on tegelenud toetustega seonduva keeruka paberimajandusega ning hoidnud silma peal, et kõik õigel ajal tehtud saaks. Lisaks on ta hästi omandanud kunstmiku kujundustööd, meened, kodulehe jälgimine. Kolleegide sõnul on Eneken töökas, sõbralik, jagab infot oma tegemistest, küsib arvamust kolleegidelt.

Muhedat

Kohtumajas toimub uue aasta esimene istung, mida juhtiv kohtunik on just jõulupuhkuselt tulnud, puhunud ja heas tujus.

“Miks te siin olete?” uurib ta süüpingis istujalt.

“Politsei ütles, et otsisin jõulukinke liiga vara.”

“Kuidas nii, see ju küll mingi kuritegu ei ole,” imestab kohtunik.

“Noh, ma tegin seda enne kaupluse avamist.”

Läänemaa esindus kolis

Jaanuarist alates võtab Läänemaa piirkondlik zootehnik kliente vastu aadressil Jaani 10, Haapsalu. See on nn Läänemaa põllumajandusmaja, JKK ruum on 2. korrusel. Vastuvõtuaeg on endine, kolmapäeviti 9–15.

www.jkkeskus.ee
keskus@jkkeskus.ee



Jõudluskontrolli Keskus
Estonian Animal Recording Centre

Kreutzwaldi 48A, Tartu 50094

Tel 738 7700
Faks 738 7702

Piimaveiste jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7738
Sigade jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7765
Kõrvamärkide müük	738 7762
Järvamaa klienditeenindaja	738 7751
Hiiu-, Ida-Viru-, Jõgeva-, Valga- ja Võrumaa klienditeenindaja	738 7752
Lääne-, Põlva-, Rapla- ja Tartumaa klienditeenindaja	738 7753
Lääne-Viru ja Pärnumaa klienditeenindaja	738 7754
Harju-, Saare- ja Viljandimaa klienditeenindaja	738 7759
Põlvnemisandmed (veised)	738 7756
Geneetiline hindamine (veised)	738 7731
Geneetiline hindamine (sead)	738 7746
Raamatupidamine	738 7704

Labor

Kreutzwaldi 46, 50094 Tartu	
Tel	738 7726
Faks	738 7724
Piimameetrite testimine	738 7722
Piimaproovide vastuvõtt	738 7721
Piimaringid	738 7726

Maakondade zootehnikud

Harjumaa	Maire Põhjola	Tuleviku 3, Laagri, Harju mk	tel 679 6419	gsm 516 7886	K 9.00-16.00
Hiiumaa	Maire Tamm	Mäe 2, Käina	tel 463 1147	gsm 5332 4204	1. ja 3. K 12.00-16.00
Ida-Virumaa	Ludmilla Aan	Viru 5a II korrusel, Jõhvi		gsm 516 7816	2. ja 4. T 10.00-14.00
Jõgevamaa	Merle Lillik	Ravila 10, Jõgeva	tel 776 0048	gsm 516 7868	E 9.00-15.00
Järvamaa	Saive Kase	Prääma, Paide vald, Järva mk	tel 385 0286	gsm 524 0147	K 9.30-15.00
Lääne-Virumaa	Ludmilla Aan	Neffi 2, Piira, Lääne-Viru mk	tel 322 7018	gsm 516 7816	E 9.00-14.00
Läänemaa	Maila Kirs	Jaani 10 II korrusel, Haapsalu	tel 473 3007	gsm 509 4675	K 9.00-15.00
Põlvamaa	Evi Prins	Puuri tee 1, Põlva	tel 799 3007	gsm 520 6231	K 10.00-13.00
Pärnumaa	Maire Põhjola	Haapsalu mnt. 86, Pärnu	tel 443 3120	gsm 516 7886	E 9.30-15.30
Raplamaa	Maila Kirs	Kuusiku tee 6, Rapla	tel 485 5673	gsm 509 4675	E 9.00-15.00
Saaremaa	Maire Tamm	Kohtu 10, Kuressaare	tel 453 1352	gsm 5332 4204	E 9.00-15.00
Tartumaa	Merle Lillik	Kreutzwaldi 48A-215, Tartu	tel 738 7739	gsm 516 7868	1. ja 3. T 8.00-15.00
Valgamaa	Evi Prins	Aia 17-202, Valga		gsm 520 6231	2. ja 4. E 10.00-13.00
Viljandimaa	Saive Kase	Vabaduse plats 4-317, Viljandi	tel 433 3713	gsm 524 0147	T 9.00-14.00
Võrumaa	Evi Prins	Liiva 11, Võru	tel 782 1253	gsm 520 6231	T 10.00-13.00